

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi merilain 1 luvun 1 §:n sekä alusrekisterilain 30 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merilain säännöstä, joka koskee aluksen kansallisuutta. Ehdotuksen mukaan merenkulkuasioista vastaavan ministeriön olisi asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyttävä alus suomalaiseksi, jos Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai tällaisen valtion lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö, jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella, omistaa aluksesta enemmän kuin kuusi kymmenesosaa. Säännös muuttaisi nykyistä merilakia siten, että asetuksella täsmennettävien edellytysten täytyessä ministeriön on hyväksyttävä alus suomalaiseksi eikä ministeriöllä olisi edellytysten täytyessä harkintavaltaa.

Lainmuutos mahdollistaisi myös suomalaisen aluksen siirtämisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin kyseisen valtion sellaisen lainsäädännön mukaisesti, joka koskee muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten tai oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiä.

Alusrekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka tarkoituksena on antaa

Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle tai siellä kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan omaavalle oikeushenkilölle, joka omistaa aluksen, mahdollisuus poistaa alus Suomen alusrekisteristä ilman että rekisteriviranomaisella tai merenkulkuasioista vastaavalla ministeriöllä on rekisteristä poistamisen suhteen harkintavaltaa. Säännöksen tarkoituksena on täydentää merilain muutettavaksi ehdotettua säännöstä.

Ehdotettujen lainmuutosten tarkoituksena on saattaa tältä osin Suomen lainsäädäntö Euroopan yhteisön oikeuden mukaiseksi.

Kansallisen, voimassa olevan lainsäädännön yhteensoveltumattomuus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen kanssa on johtanut siihen, että Euroopan yhteisöjen komissio on joulukuussa 1998 virallisen huomautuksen sisältävällä kirjeellä käynnistänyt Suomea kohtaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen rikkomismenettelyn.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Voimassa oleva lainsäädäntö

Merilain (674/1994) 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen taikka suomalainen yhteisö tai säätiö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenneministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyä muun kuin 1 momentissa tarkoitettun aluksen suomalaiseksi, jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä tai jos aluksen omistaa henkilö taikka yhteisö tai säätiö, jolla on asuin- tai kotipaikka Euroopan talousalueella.

Valtioneuvosto voi pykälän 3 momentin mukaan antaa asetuksella säädettävillä edellytyksillä maan merenkulkuelinkeinon edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään Norjan, Ruotsin tai Tanskan alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyttöön liittyvä todellinen yhdysside.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvosto voi asetuksilla säädettävillä edellytyksillä antaa maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään vieraan valtion alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos kysymyksessä on Suomessa rakennettu alus, joka välittömästi aluksen valmistuksen jälkeen merkitään vieraan valtion alusrekisteriin, sekä jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyttöön liittyvä todellinen yhdysside.

Merilain 1 §:n soveltamisesta annettu asetus (353/1985) sisältää säännökset edellytyksistä, joilla alus voidaan hyväksyä suomalaiseksi ja suomalainen alus merkitä muun maan alusrekisteriin.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta koskevat määräykset ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuja

Sijoittautumisoikeus sisältyy henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen, joka taataan Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa, jäljempänä perustamissopimus. Sijoittautumisoikeus ulottuu myös Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen.

Perustamissopimuksen 52 artiklan mukaan jäsenvaltion kansalaisella on vapaus sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Artiklassa tarkoitettuun sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yhtiöitä toisessa jäsenvaltiossa samoin ehdoin kuin vastaanottavan valtion omat kansalaiset.

Jäsenvaltioiden kansalaisiin rinnastetaan perustamissopimuksen 58 artiklan määräysten mukaan jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella. Vastaavasti yhtiöillä on perustamissopimuksen 58 artiklan mukaan oikeus perustaa toiseen jäsenvaltioon kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä tai tytäryhtiöitä. Artiklan määräysten mukaan yhtiönä tulee pitää siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

Sijoittautumisoikeuden edellytyksenä on, että luonnollisella henkilöllä on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus ja toimipiste yhteisön alueella. Oikeushenkilön osalta yhtiön tulee olla rekisteröity yhdessä jäsenvaltiossa ja sillä tulee olla kiinteä side ainakin yhden jäsenvaltion talouteen. Pääomien vapaata liikkuvuutta yhteisössä koskevat määräykset on kuitenkin tässä yhteydessä otettava huomioon. Siten perustamissopimuksen 221 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava muiden jäsenvaltioiden kansalaisille sama oi-

keus osallistua 58 artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden pääomaan kuin omlle kansalaisilleen. Euroopan yhteisöjen tuomioistuim, jäljempänä EY:n tuomioistuin, on eräissä ratkaisuisaan tulkinnut perustamissopimuksen määräyksiä sijoittautumisoikeudesta ja palvelujen tarjoamisen vapaudesta siten, että useat yhteisön jäsenvaltiot ovat joutuneet muuttamaan säännöksiä aluksen kansallisuuden määrittelystä ja aluksen rekisteröinnin edellytyksistä kyseisen jäsenvaltion alusrekisteriin.

Tärkein näistä ratkaisuista on EY:n tuomioistuimen tuomio C-221/89, niin sanottu Factortame II-ratkaisu. Tuomioistuimen ratkaisussa todettiin, että aluksen rekisteröintiä ei voida pitää erillään sijoittautumisoikeudesta. Vaikka jäsenvaltioilla on oikeus määrittellä, mitkä alukset merkitään kyseisen valtion alusrekisteriin, tätä oikeutta on käytettävä yhteisön oikeuden mukaisesti. Kansallisuus- tai asuinpaikkavaatimusten asettaminen aluksen omistajalle on vastoin yhteisön perustamissopimuksen 52 ja 221 artiklaa.

EY:n tuomioistuimen mukaan Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) 94 artikla ei saa olla esteenä aluksen siirrolle yhteisön alusrekisteristä toiseen alusrekisteriin. Kyseisen artiklan mukaan jokaisen valtion tulee tehokkaasti käyttää lainkäyttö- ja valvontavaltansa hallinnollisissa, teknisissä ja sosiaalisissa kysymyksissä sellaisiin aluksiin nähden, jotka käyttävät sen lippua.

Merilakia uudistettaessa vuonna 1994 pyrittiin jo ottamaan huomioon Factortame II-oikeustapauksen vaikutukset.

Uuden merilain säätämisen jälkeen kuitenkin osoittautui, että yhteisön oikeus edellyttää eräitä lisämuutoksia. Tuomioistuin on myös ratkaisussaan C-334/94 (komissio v. Ranskan tasavalta) edelleen täsmentänyt yhteisön oikeuden tulkintaa.

Muita edellä mainitun tulkinnan kanssa yhdenmukaisia ratkaisuja ovat C-62/96 (komissio vastaan Kreikka), C-151/96 (komissio vastaan Irlanti) sekä C-246/89 (komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta).

Nyt ehdotetut muutokset vastaavat olennaisilta osiltaan muissa pohjoismaissa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Ehdotettu muutos, joka koskee Suomen kansalaisten ja oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiä toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin, vastaa olennaisilta osiltaan muissa pohjoismaissa voi-

massa olevaa lainsäädäntöä. Lakitekkinen toteutus tosin vaihtelee eri Pohjoismaissa.

Ruotsin lainsäädännössä asetetaan vaatimus sijoittautumisesta siihen Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon, jonka alusrekisteriin on tarkoitus rekisteröityä. Tanskan lainsäädännön mukaan asetetaan ainoastaan vaatimus, että alus tosiasiallisesti on siirretty toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin. Tällöin alus täyttää poistamisen edellytykset kansallisesta alusrekisteristä siirtyessään toisen maan alusrekisteriin. Norjan lainsäädännön mukaan alus voidaan poistaa alusrekisteristä, jos aluksen omistaja ilmoittaa siirtävänsä kyseisen aluksen toisen maan rekisteriin kun se on poistettu oman maan rekisteristä.

Ehdotetut muutokset

Voimassa olevan *merilain* 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen taikka suomalainen yhteisö tai säätiö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteisön tai säätiön tilalla käytettäisiin kielellisen yhtenäisyyden saavuttamiseksi käsitettä oikeushenkilö.

Voimassa olevan merilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan liikenneministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyä muun kuin 1 momentissa tarkoitettun aluksen suomalaiseksi, jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä tai jos aluksen omistaa henkilö taikka yhteisö tai säätiö jolla on asuin- tai kotipaikka Euroopan talousalueella.

EY:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö edellyttää säännöksen tarkistamista. EY:n tuomioistuimen mukaan yhteisön jäsenvaltiolla ei ole perustamissopimuksen 52 artiklan nojalla oikeutta asettaa aluksen rekisteröimisen ehdoksi vaatimuksia, jotka koskevat alusten omistajien tai rahtaajien kansallisuutta tai kotipaikkaa.

Euroopan yhteisöjen komission, jäljempänä komissio, joulukuussa 1998 Suomelle annetun virallisen huomautuksen mukaan merilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin 1 kohdalla estetään muita Euroopan unionin kansalaisia tai yhtiöitä käyttämästä alusta merenkulkuun Suomessa, jollei kyseisen lain vaatimuksia täytetä. Edelleen estetään momentin toisella kohdalla Euroopan unionin

kansalaisen (paitsi suomalaisen), jonka asuintai kotipaikka on Euroopan unionin ulkopuolella, ensisijainen sijoittautuminen Suomeen.

Merilain 1 luvun 1 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että merenkulkuasioista vastaavan ministeriön, jäljempänä ministeriö, on asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyttävä muu kuin 1 momentissa tarkoitettu alus suomalaiseksi, jos Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai tällaisen valtion lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö, jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella, omistaa aluksesta enemmän kuin kuusi kymmenesosaa. Tällainen hyväksyntä olisi perutettava aluksen omistajan pyynnöstä.

Ehdotetun 2 momentin muutoksen tarkoituksena on antaa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle tai tällaisen valtion lainsäädännön mukaisesti perustetulle yhtiölle, jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella, oikeus saada aluksensa rekisteröidyksi Suomen alusrekisteriin, jos tämän lain perusteella annettavan ja sen kanssa yhtäaikaaisesti voimaan tulevan asetuksen edellytykset täyttyvät. Asetuksen edellytysten täyttyessä ministeriöllä ei siis olisi asiassa harkintavaltaa, vaan alus olisi pyynnöstä hyväksyttävä suomalaiseksi.

Asetusluonnoksen sisältöä selvitetään tarkemmin kohdassa 4.

Alusrekisteriä pitävät merenkulkulaitos ja Ahvenanmaan lääninhallitus.

Ehdotuksessa tarkoitettu ministeriö on tällä hetkellä liikenneministeriö. Säännöstä muutettaisiin tältä osin vastaamaan voimassa olevaa valtioneuvoston ohjesääntöä.

Merilain 1 luvun 1 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyä muun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettua aluksen suomalaiseksi, jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä.

Ehdotettu säännös koskee vain muiden kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten tai oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiedellytyksiä. Näiden osalta rekisteröintiedellytykset eivät muutu voimassa olevasta sääntelystä.

Ehdotus uudeksi 1 luvun 1 §:n 4 momentiksi korvaisi voimassa olevan merilain 1 luvun 1 §:n 3 momentin, jonka mukaan val-

tioneuvosto voi tietyillä edellytyksillä antaa maan merenkulkuelinkeinon edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään muun pohjoismaan alusrekisteriin tämän maan aluksena.

Komission Suomelle antaman virallisen huomautuksen mukaan siitä huolimatta, etteivät edellä mainitut vaatimukset näytä vaikuttavan muiden Euroopan unionin kansalaisten ja yhtiöiden oikeuksiin poistaa alus Suomen rekisteristä ja rekisteröidä se toisessa jäsenvaltiossa, ne vaikuttavat Suomen kansalaisten ja suomalaisten yhtiöiden oikeuteen tehdä vastaavaa. Komission mukaan vaatimukset ovat täten perustamissopimuksen 52 artiklan vastaisia.

Ehdotuksen mukaan Suomen kansalaisten ja suomalaisten oikeushenkilöiden sijoittautumisvapaus toiseen jäsenvaltioon rekisteröimisen kautta ei riippuisi valtioneuvoston tai ministeriön myöntämästä luvasta, vaan alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, voidaan siirtää toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti, joka koskee muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten tai oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiä.

Ehdotettu merilain 1 luvun 1 §:n 5 momentti perustuu nykyiseen 1 luvun 1 §:n 4 momenttiin. Momenttiin ehdotetaan vain nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen 4 momentista johtuvia muutoksia. Maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi tarkoitettua momentissa määritelty momentin maantieteellinen soveltamisala koskisi ainoastaan muiden kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden alusrekisteriin merkittäviä Suomessa rakennettuja aluksia.

Alusrekisterilain (512/1993) 30 §:ssä säädetään alusrekisteristä poistamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan aluksen omistajan on pyydettävä aluksen poistamista rekisteristä 30 päivän kuluessa siitä, kun alus ei enää täytä 1 ja 2 §:ssä säädetyjä edellytyksiä tai siitä, kun omistaja on saanut tiedon, että alus on tuhoutunut ja se on julistettu kuntoonpanokelvottomaksi, tai siitä, kun alus on kadonnut eikä siitä ole kuultu vakuutus sopimuslain (132/1933) 71 §:ssä säädettynä aikana.

Esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 4 momentti. Momentin tarkoituksena on antaa Euroopan talousalueeseen kuuluvan

valtion kansalaiselle tai siellä sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan omaavalle oikeushenkilölle, joka omistaa aluksen, mahdollisuus poistaa alus Suomen alusrekisteristä ilman, että rekisteriviranomaisella tai ministeriöllä on rekisteristä poistamisen suhteen harkintavaltaa. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole muuttaa alusrekisterilain 32 §:ssä säädettyjä aluksen rekisteristä poistamisen lisäedellytyksiä. Säännöksen tarkoituksena on täydentää nyt ehdotettua merilain 1 luvun 1 §:n 2 momenttia.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia. Ehdotetuista säännöksistä voi kuitenkin aiheutua viranomais selvitysten tarvetta, mikä ainakin siirtymäkaudeksi aiheuttaa enemmän työtä alusrekisteriä pitävälle rekisteriviranomaiselle. Tämä ei kuitenkaan aiheuta henkilöresurssien lisätarvetta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Ahvenanmaan lääninhallitukselta, merenkululaitokselta, Ålands Redarföreningiltä, Suomen Varustamoyhdistykseltä, Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistykseltä, Suomen Konepäällystöliitolta, Suomen Laivanpäällystöliitolta sekä Suomen Merimies-Unionilta. Lisäksi esityksen valmistelusta on informoitu komissiota. Komissio on ilmoittanut, että valmisteltu luonnos on yhteisön oikeuden mukainen.

Oikeusministeriön Eurooppa-oikeuden yksikkö, ulkoasiainministeriön oikeudellinen osasto, merenkululaitos, Ahvenanmaan lääninhallitus, Suomen Varustamoyhdistys sekä Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistys ovat lausunnoissaan todenneet, että ehdotus on yhteisön oikeuden mukainen. Suomen Varustamoyhdistys, Ålands Redarförening sekä Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistys ovat puoltaneet ehdotettujen lainmuutosten toteuttamista.

Suomen Konepäällystöliitto ei lausunnoissaan puoltanut tehtyä esitystä. Suomen Laivanpäällystöliitto vastusti jyrkästi suomalaisen aluksen siirtomahdollisuutta muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion

alusrekisteriin yhtyen muutoin esitykseen. Suomen Merimies-Unioni ei lausunnossaan hyväksynyt esitettyjä muutoksia.

Esitykseen sisältyvää ehdotusta merilain muuttamiseksi on käsitelty merenkulun neuvottelukunnassa. Tarkistetusta esityksestä on pyydetty lausunto neuvottelukunnan jäseniltä.

Valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista ehdotukseen. Ahvenanmaan maakuntahallitus viittaa keväällä 1998 antaamansa lausuntoon. Suomen Varustamoyhdistys, Ålands Redarförening ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto puoltavat ehdotusta.

Suomen Laivanpäällystöliitto toivoo, että suomalaisen aluksen siirtomahdollisuus muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin ei vaarantaisi suomalaisen merenkulkijan mahdollisuutta tehdä työtä suomalaisessa aluksessa yhtyen muutoin esitykseen. Suomen Konepäällystöliitto ja Suomen Merimies-Unioni vastustavat edelleen tehtyä esitystä.

4. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hallituksen esityksen liitteenä on luonnos merilain 1 luvun 1 §:n nojalla annettavaksi asetukseksi merilain 1 luvun 1 §:n soveltamisesta. Asetuksella kumottaisiin merilain 1 §:n soveltamisesta annettu asetus siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Asetuksen 1 luvussa säädettäisiin yksityiskohtaisista edellytyksistä, joiden täytyessä alus hyväksyttäisiin suomalaiseksi. Edellytysten täytyessä merenkulkuasioista vastaavalla ministeriöllä tai rekisteriviranomaisella ei olisi harkintavaltaa, vaan alus olisi hyväksyttävä suomalaiseksi.

Asetuksessa edellytettäisiin Euroopan talousalueen valtion kansalaisen tai siellä sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan omaavan oikeushenkilön omistaman aluksen osalta edelleen sitä, että alusta tulisi johtaa ja operoida Suomesta. Lisäksi Suomessa tulisi olla aluksesta vastaava edustaja ja alus tulisi olla poistettu toisen valtion alusrekisteristä siksi ajaksi kun se on rekisteröitynä Suomen alusrekisteriin. EY:n tuomioistuimen Factortame II-ratkaisusta ilmenee, että vaatimus, jonka mukaan Suomen alusrekisteriin rekisteröitävää alusta on johdettava ja operoitava Suomesta,

ei ole vastoin yhteisön lainsäädäntöä.

Muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisen tai oikeushenkilön omistaman aluksen rekisteröimiseksi Suomen alusrekisteriin vaadittaisiin eräitä lisäedellytyksiä.

Asetuksen 2 luvussa säädettäisiin edellytyksistä, joiden mukaan suomalaisessa omistuksessa oleva Suomessa rakennettu alus voitaisiin merkitä muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin. Luku vastaa sisällöltään aikaisempiaan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi annettuja säännöksiä.

5. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Suomen lainsäädäntö saataisiin näin vastaamaan yhteisön oikeutta mahdollisimman pian.

Komissio on joulukuussa 1998 ryhtynyt virallisiin toimenpiteisiin lähettämällä Suomelle perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen virallisen huomautuksen. Komissio on todennut, että alusten rekisteröintiä koskeva Suomen lainsäädäntö ei vastaa yhteisön oikeutta. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että mikäli Suomen viralliseen huomautukseen antama vastaus ei tyydytä komissiota, komissio lähettää seuraavaksi perustellun lausunnon, jossa se toteaa Suomen lainsäädännön olevan ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Jos toimenpiteisiin ei ryhdytä, komissio vie asian lopullisesti EY:n tuomioistuimeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

merilain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetun merilain (674/1994) 1 luvun 1 § seuraavasti:

1 luku

Alusta koskevat yleiset säännökset

1 §

Aluksen kansallisuus

Alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen tai suomalainen oikeushenkilö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta.

Merenkulkuasioista vastaavan ministeriön, jäljempänä ministeriö, on asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyttävä muu kuin 1 momentissa tarkoitettu alus suomalaiseksi, jos Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai tällaisen valtion lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö, jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella, omistaa aluksesta enemmän kuin kuusi kymmenesosaa. Tällainen hyväksyntä on peruutettava aluksen omistajan pyynnöstä.

Ministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä hyväksyä muun kuin 1 ja 2

momentissa tarkoitetun aluksen suomalaiseksi, jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä.

Alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, voidaan siirtää toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin kyseisen valtion sellaisen lainsäädännön mukaisesti, joka koskee muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten tai oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiä.

Ministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä antaa maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos kysymyksessä on Suomessa rakennettu alus, joka välittömästi aluksen valmistuksen jälkeen merkitään tällaisen valtion alusrekisteriin, sekä jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyttöön liittyvä todellinen yhdysside.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .

2.

Laki**alusrekisterilain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun alusrekisterilain (512/1993) 30 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

30 §

Alusrekisteristä poistamisen edellytykset

 Jos alus on merkitty rekisteriin merilain 1

luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun hyväksymisen nojalla, alus on poistettava rekisteristä aluksen omistajan pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

 Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1999
Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Liikenneministeri *Kimmo Sasi*

Laki

merilain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetun merilain (674/1994) 1 luvun 1 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Alusta koskevat yleiset säännökset

1 §

Aluksen kansallisuus

Alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen tai suomalainen yhteisö tai säätiö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta.

Liikenneministeriö voi asetuksella sääde-
tyillä edellytyksillä hyväksyä muun kuin 1
momentissa tarkoitettun aluksen suomalaisek-
si:

- 1) jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä; tai
- 2) jos aluksen omistaa henkilö taikka yhteisö tai säätiö, jolla on asuin- tai kotipaikka Euroopan talousalueella.

Valtioneuvosto voi asetuksella säädettävillä edellytyksillä antaa maan merenkuluelin-
keinin edistämiseksi luvan siihen, että alus,
jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suoma-
laisena, merkitään Norjan, Ruotsin tai
Tanskan alusrekisteriin tämän maan alukse-
na, jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä
on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyt-
töön liittyvä todellinen yhdysside. Lupaa

1 §

Aluksen kansallisuus

Alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen tai suomalainen oikeushenkilö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta.

*Merenkulkuasioista vastaavan ministeriön, jäljempänä ministeriö, on asetuksella sääde-
tyillä edellytyksillä hyväksyttävä muu kuin 1
momentissa tarkoitettu alus suomalaiseksi,
jos Euroopan talousalueeseen kuuluvan valti-
on kansalainen tai tällaisen valtion lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö,
jonka sääntömääräinen kotipaikka, kes-
kushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan
talousalueella, omistaa aluksesta enemmän
kuin kuusi kymmenesosaa. Tällainen hyväk-
syntä on peruutettava aluksen omistajan
pyynnöstä.*

*Ministeriö voi asetuksella säädetyillä edel-
lytyksillä hyväksyä muun kuin 1 ja 2 mo-
mentissa tarkoitettun aluksen suomalaiseksi,
jos aluksen käyttö merenkulkuun on ratkai-
sevasti suomalaisten määrättävissä.*

Alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, voidaan siirtää toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin kyseisen valtion sellaisen lainsäädännön mukaisesti, joka koskee muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten tai oikeushenkilöiden omistamien alusten rekisteröintiä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

myönnettäessä on erityisesti otettava huomioon, miten toimenpide vaikuttaa suomalais-
merenkulkijoiden työllisyyteen sekä
aluksella työskentelevien palkkaukseen ja
työsuhteen muihin ehtoihin, työoloihin sekä
sosiaaliturvaan.

Valtioneuvosto voi asetuksella säädettävillä edellytyksillä antaa maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään vieraan valtion alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos kysymyksessä on Suomessa rakennettu alus, joka välittömästi aluksen valmistuksen jälkeen merkitään vieraan valtion alusrekisteriin, sekä jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyttöön liittyvä todellinen yhdysside.

Ministeriö voi asetuksella säädetyillä edellytyksillä antaa maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseksi luvan siihen, että alus, jota 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, merkitään *muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan* valtion alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos kysymyksessä on Suomessa rakennettu alus, joka välittömästi aluksen valmistuksen jälkeen merkitään tällaisen valtion alusrekisteriin, sekä jos aluksen ja rekisteröintimaan välillä on aluksen omistukseen, hallintaan tai käyttöön liittyvä todellinen yhdysside.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Asetus

merilain 1 luvun 1 §:n soveltamisesta

Liikenneministerin esittelystä säädetään 15 päivänä heinäkuuta annetun merilain (674/1994) 1 luvun 1 §:n 2, 3 ja 5 momentin nojalla, sellaisina kuin ne ovat laissa / :

1 luku

Aluksen hyväksyminen suomalaiseksi

1 §

Merenkulkuasioista vastaavan ministeriön, jäljempänä ministeriö, on merilain (674/1994) 1 luvun 1 §:n 2 momentin nojalla yksittäistapauksessa hyväksyttävä alus suomalaiseksi, jos:

1) alusta johdetaan ja operoidaan Suomessa;

2) aluksen omistaja, jos hän ei ole vastuussa aluksesta 1 kohdan mukaisesti, nimitää tätä tehtävää hoitamaan edustajan, jolla on vakinainen kotikunta ja asuinpaikka Suomessa, ja

3) alus on poistettu toisen valtion alusrekisteristä siksi ajaksi kun se on rekisteröitynä Suomen alusrekisteriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rekisteröinnin hakija voi olla aluksen omistaja. Hakemus on tehtävä kirjallisena ja aluksen omistajan tai hänen edustajansa on se allekirjoitettava.

Hakemukseen on liitettävä 1 momentin kannalta tarpeelliset tiedot sekä asiakirjat. Hakijan on ministeriön pyynnöstä annettava myös muut asian käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

2 §

Ministeriö voi merilain 1 luvun 1 §:n 3 momentin nojalla hyväksyä aluksen suomalaiseksi, jos:

1) aluksen omistus-, hallinto-, luotonantotai rahtaussuhteista voidaan luotettavasti todeta, että aluksen käyttö merenkulkuun on ratkaisevasti suomalaisten määrättävissä;

2) alus on poistettu toisen valtion alusrekisteristä siksi ajaksi kun se on rekisteröitynä Suomen alusrekisteriin;

3) alus täyttää alusturvallisuutta koskevissa säännöksissä uusille aluksille asetetut vaatimukset; ja

4) aluksen rekisteröinnin arvioidaan edistävän Suomen merenkulkuelinkeinoa ja sen työllisyyttä.

Jos 1 momentissa tarkoitettulla aluksella ei ole yhtään suomalaista omistajaa, edellytetään edellä säädetyn lisäksi, että Suomen kansalaisilla on aluksen ulkomaisen omistajayhteisön hallintoelimissä edustus tai mahdollisuus muulla tavoin osallistua päätösvalan käyttöön omistajayhteisössä.

3 §

Edellä 2 §:ssä tarkoitettuun lupaan on sisällytettävä ministeriön tarpeellisiksi katsomat ehdot sekä maininta luvan voimassaoloajasta. Lupa voidaan myöntää enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Ministeriö voi asettaa luvan voimassaolon ehdoksi, että aluksen omistaja täyttää kaikki omistajalle Suomen lainsäädännön mukaisesti kuuluvat veloitteet. Tällainen ehto voidaan asettaa, vaikka hakijana on muu kuin aluksen omistaja. Jos hakijana on muu kuin aluksen omistaja, ministeriön on kuultava omistajaa ennen sellaisen ehdon asettamista.

Ministeriö voi vaatia, että hakijan on asetettava pankkitakaus tai muu ministeriön hyväksymä vakuus niiden velvoitteiden suorittamisen vakuudeksi, jotka aluksen käytöstä Suomen lipun alla syntyvät.

4 §

Hakijana 2 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa voi olla sellainen Suomen kansalainen tai suomalainen oikeushenkilö, joka katsoo itsellään olevan 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaiseva määräysvalta aluksen käytöstä merenkulkuun. Milloin hakijana on muu kuin aluksen omistaja, hakemukseen on liitettävä omistajan suostumus siihen, että alus merkitään Suomen alusrekisteriin.

Hakemukseen, jonka on oltava kirjallinen, liitetään hakijan tarpeellisiksi katsomat tiedot ja asiakirjat määräämisvallan perusteista, aluksen käytöstä sekä muista seikoista, joihin hän haluaa vedota. Hakijan on lisäksi toimitettava ministeriön pyynnöstä kaikki muutkin hakemuksen käsittelyssä tarvittavat tiedot ja asiakirjat.

5 §

Jos 1 §:ssä tarkoitetun hyväksymisen tai 2 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty tai milloin 2 §:n nojalla asetettuja lupaehtoja ei täytetä, on hyväksyminen tai lupa peruutettava, jollei poikkeamista voida pitää vähäisenä. Hyväksymisen tai luvan peruuttamisesta päättää ministeriö.

Ministeriön on viran puolesta ilmoitettava alusrekisteriviranomaiselle päätöksistä, joiden perusteella alus on hyväksytty suomalaiseksi tai päätös aluksen hyväksymisestä suomalaiseksi on peruutettu.

Hyväksynnän tai luvan saaneelle on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä varattava tilaisuus antaa selvityksensä asiasta.

2 luku

Suomalaisessa omistuksessa olevan aluksen merkitseminen muun kuin Euroopan talusalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin

6 §

Ministeriö voi maan merenkulkuelinkeinon edistämiseksi yksittäistapauksessa antaa luvan siihen, että alus, jota merilain 1 luvun

1 §:n 1 momentin nojalla olisi pidettävä suomalaisena, rekisteröidään muun kuin Euroopan talusalueeseen kuuluvan valtion alusrekisteriin tämän maan aluksena, jos:

1) merilain 1 luvun 1 §:n 5 momentissa mainitut luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät; ja

2) aluksen rekisteröinnillä arvioidaan olevan maan telakkateollisuuden ja työllisyyden edistämiseen liittyviä painavia syitä.

7 §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettuun lupaan on sisällytettävä ministeriön tarpeellisiksi katsomat ehdot sekä maininta luvan voimassaoloajasta. Lupa myönnetään määräajaksi, joka voi olla enintään aluksen käytöstä tai hallinnasta tehdyn rahtaus sopimuksen voimassaoloajan pituinen. Lupaan on sisällytettävä ehto, jonka mukaan aluksen siirtäminen edelleen kolmannen maan rekisteriin on kielletty.

8 §

Hakijana 6 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa voi olla aluksen suomalainen omistaja tai sellainen ulkomaalainen taikka ulkomainen oikeushenkilö, joka haluaa rekisteröidä aluksen vieraan valtion alusrekisteriin. Milloin hakijana on muu kuin aluksen omistaja, hakemukseen on liitettävä omistajan suostumus siihen, että alus merkitään vieraan valtion alusrekisteriin.

Mitä 4 §:n 2 momentissa säädetään, sovelletaan 1 momentissa tarkoitettuun hakemukseen.

9 §

Hakemuksesta on pyydetävä asianomaisten viranomaisten ja työmarkkinajärjestöjen lausunnot.

10 §

Jos 6 §:ssä tarkoitetut luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty tai milloin 7 §:n nojalla asetettuja lupaehtoja ei täytetä, on lupa peruutettava, jollei poikkeamista voida pitää vähäisenä. Luvan peruuttamisesta päättää ministeriö. Luvan saaneelle on ennen peruuttamispäätöksen tekemistä varattava tilaisuus antaa selvityksensä asiasta. Peruuttamispäätöksessä tulee olla määräykset siitä, minkä ajan kuluessa ja missä järjestyksessä luvan peruuttamisesta aiheutuviin toimiin on ryhdyttävä.

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu lupa raukeaa, milloin alus tai osuus siitä myydään ulkomaille siten, että alus lakkaa merilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla olemasta suomalainen.

11 §

Aluksen poistamisesta Suomen alusrekisteristä on lisäksi voimassa, mitä alusrekisterilaissa (512/1993) säädetään.

Kun 6 §:ssä tarkoitettu alus on merkitty vieraan valtion alusrekisteriin, se lakkaa olemasta suomalainen alus.

3 luku

Voimaantulo

12 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta .

Tällä asetuksella kumotaan merilain 1 §:n soveltamisesta 26 päivänä huhtikuuta 1985 annettu asetus (353/1985) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

